

**DIVAC
OMLADINSKI
FONDOVI**

Divac omladinski fondovi

Rezultati Divac omladinskih fondova i njihov uticaj na omladinsko okruženje, aktivizam i lokalnu podršku

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

FONDACIJA ANA I VLADE
DIVAC

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

INSTITUTE FOR
Sustainable
Communities

Merenje efekata rada Divac omladinskih fondova u prvih pet opština (Prijepolje, Vlasotince, Vladičin Han, Vršac i Kanjiža) sprovedeno je sa ciljem procene uticaja na omladinsko okruženje, aktivizam i lokalnu podršku. Sažetak rezultata merenja prikazuje okvirne rezultate kao i preporuke za dalji razvoj omladinskog aktivizma kroz model Divac omladinskih fondova.

Sadržaj

Divac omladinski fondovi	5
Efekti Divac omladinskih fondova	8
Rezultati Divac omladinskih projekata	10
Pokazatelji uspeha Divac omladinskih fondova	14
Opštinsko okruženje	14
Omladinski aktivizam	17
Podrška lokalnog biznisa	19
Aneks 1: Geografski podaci o lokalnim potrebama i realizovanim inicijativama	21
Aneks 1: Izvori podataka	26
Aneks 2: Spisak podržanih projekata:	27
Preporuke:	30
Aktivirati	30
Uključiti	30
Ojačati	31
Imati meru!	31
Pohvaliti	32

Divac omladinski fondovi

Cilj projekta Divac Omladinski Fondovi je usmeren na povećavanje učešća mladih u procesima lokalnog razvoja kroz dodelu bespovratnih novčanih sredstava projektima koje pokreću i vode mladi. Projekat se realizuje kroz mrežu lokalnih omladinskih fondova čije budžete udruženo formiraju Fondacija „Ana i Vlade Divac“, opština i lokalni biznisi u iznosu od po 5.000 USD. Podrška za ovaj projekat obezbeđena je od strane Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), kroz program „Građansko društvo za budućnost“ kojim rukovodi Institut za održive zajednice (ISC), i Balkanskog fonda za demokratiju (BTD).

Mreža lokalnih omladinskih fondova trenutno broji devet opština članica. Reč je o sledećim opštinama: Prijepolje, Vršac, Vladičin Han, Vlasotince, Kanjiža, Arandjelovac, Blace, Lazarevac i Obrenovac. Svakim Divac omladinskim fondom upravlja odbor sačinjen od deset mladih ljudi uzrasta od 15 do 30 godina koji sebiraju na javnom konkursu i edukuju da vode program malih grantova. Svaki Divac omladinski fond samostalno upravlja fondom i odlučuje o inicijativama koje će podržati.

Članovi odbora Divac omladinskih fondova, ne samo da samostalno odlučuju o dodeli sredstava omladinskim inicijativama, nego samostalno upravljaju celokupnim procesom. Proces obuhvata: procenu lokalnih potreba mladih u opštini, promociju konkursa namenjenog lokalnim omladinskim inicijativama s posebnim osvrtom na marginalizovane grupe mladih, konsultacije sa formalnim i neformalnim grupama mladih, prikupljanje dodatnih sredstava namenjenih inicijativama kao i sam proces selekcije i promocije realizovanih projekata. Zbog velike uloge koju imaju lokalni odbori Divac omladinskih fondova, prilikom njihovih formiranja posebna pažnja se posvećuje ravnomernoj rodnoj zastupljenosti, kao i o zastupljenosti mladih iz ruralnih područja. Na taj način postiže se uravnoteženost razumevanja potreba različitih podgrupa mladih.

Projekat Divac omladinski fondovi baziran je na modelu Omladinskih banaka i ideji da je važno uključiti mlade u proces razvoja lokalne zajednice. Zasnovani na toj ideji, Divac omladinski fondovi na osnovu odluke Odbora kog čine mladi obezbeđuju finansijsku podršku inicijativama drugih mladih. Na ovaj način, mladi bivaju uključeni u celokupan proces lokalnog razvoja. S jedne strane mladi su uključeni kao donosioci odluka, a s druge strane uključeni su kao podnosioci i realizatori podržanih ideja.

Odbori Divac omladinskih fondova sačinjeni su od po desetoro mladih i predstavljaju timove koji zajednički upravljaju Divac omladinskim fondom. Fondovi namenjeni mladima kojima i upravljaju mladi predstavljaju način da se mladima da ne samo prilika, već i moć da učestvuju u lokalnom razvoju. Pre nego što zajednički odluče o tome koje će lokalne omladinske inicijative podržati, članovi Odbora Divac omladinskih fondova zajednički promovišu konkurs u okviru kog se prikupljaju predlozi omladinskih projekata, utvrđuju koje su potrebe mladih iz njihove opštine i pružaju im podršku u realizaciji njihovih ideja. Celokupan proces oslanja se na mlade zbog čega je drugačiji od sličnih programa namenjenih mladima i to u najvećoj meri po tome što je odluka o raspodeli sredstava u rukama mladih. Upravo po tome što moć odluke ostaje u rukama mladih, model Omladinskih banaka, dakle i Divac omladinski fondovi, omogućavaju postizanje značajnih pomaka u oblasti omladinskog aktivizma.

Ako bi se govorilo o tome po čemu su konkretno Divac omladinski fondovi drugačiji od sličnih programa namenjenih mladima, izdvojile bi se sledeći razlozi:

Vode ih mladi:

Mladi koji čine odbor Divac omladinskog fonda odlučuju koji će omladinski projekti biti podržani i kako će sredstva najbolje biti iskorišćena u njihovoj opštini.

Otvoreni su za sve mlade:

Divac omladinski fond je otvoren za sve mlade koji žele da unaprede svoju zajednicu.

Učestvovanje i uključivanje:

Svi članovi i članice Divac omladinskog fonda imaju ista prava da iskažu svoje stavove i odlučuju od dodeli sredstava omladinskim projektima.

Promocija razumevanja i poštovanja različitosti:

Divac omladinski fondovi pružaju mogućnosti mladim ljudima iz različitih kulturnih, nacionalnih i religijskih sredina da se udruže, rade zajedno i razumeju i poštuju međusobne različitosti.

Jasne i pravedne metode dodele sredstava:

Proces donošenja odluka o podršci projektu u Divac omladinskim fondovima osigurava da će sredstva biti dodeljena na pravedan način, a kontrola potrošnje novca je jasna i transparentna.

Sve je jasno!:

Članovi i članice Divac omladinskih fondova koriste razumljiv jezik na svim treninzima, štampanim materijalima, prijavnim formularima i izveštajima.

Razvoj veština i nova iskustva: Korišćenjem niza kreativnih i zabavnih aktivnosti, Divac omladinski fondovi omogućavaju mladim ljudima da steknu nova iskustva, razviju nove veštine i rade stvari koje inače ne bi bili u mogućnosti da rade.

Preispitivanje i evaluacija:

Odbori Divac omladinskih fondova preispituju sve što rade, od treninga do donošenja odluka o podršci omladinskim projektima i analiziraju šta treba uraditi drugačije naredni put.

Proslavljanje rezultata:

Divac omladinski fondovi veruju da je važno proslaviti rezultate vrednog rada svih mladih koji su doprineli unapređenju svoje lokalne zajednice.

Projekat Divac omladinski fondovi se sprovodi na teritoriji 9 lokalnih samouprava u Srbiji - Prijepolje, Vršac, Vladičin Han, Vlasotince, Kanjiža, Arandelovac, Blace, Lazarevac i Obrenovac.

Inicijalno, projekat je pilotiran u pet od nabrojanih devet opština - Prijepolje, Vršac, Vladičin Han, Vlasotince, Kanjiža. Takozvano testiranje projekta praćeno je monitoringom i uporednom analizom naknadnog stanja i stanja zabeleženog u okviru Istraživanja o lokalnim potrebama.

Postignuti rezultati se mogu predstaviti zbirno na sledeći način:

Odbori u ovim opštinama formirani su i obučeni tokom decembra 2013, a prvi konkurs raspisan je krajem januara 2014. godine. U skladu sa pravilima omladinskih fondova, odnosno banaka, članovi odbora sami upravljaju sredstvima koja su namenjena mladima koji treba sami da upravljaju realizacijom projekata. Na taj način mladi odlučuju o mladima što je ključna vrednost ovog modela. Konkurs je bio otvoren mesec dana za koje vreme je u pet DOF odbora stiglo 98 predloga projekata, a oni su od ukupnog zbira odabrali 54 predloga. Za potrebe realizacije 54 inicijative dodeljeno je ukupno 3.612.000 dinara dinara, dok je ukupna vrednost projekata 5.602.000 dinara. U proseku, svaka inicijativa je podržana novčanom sumom u visini od 105.000 dinara. Kroz podršku ovim inicijativama uključeno je ukupno 10.800 mladih, što je u proseku oko 2000 po opštini.

Rezultati koji su postignuti tokom prvog ciklusa rada Divac omladinskih fondova ukazuju na uspešnost modela i daju preporuke za dalji razvoj. Ovaj izveštaj daje sažeti prikaz postignutih rezultata, kao i preporuke za dalju podršku mladima i njihovo uključivanje u procese odlučivanja i odgovornosti prema široj društvenoj zajednici.

Efekti Divac omladinskih fondova

Kada je reč o efektima rada Divac omladinskih fondova u pet prvih opština, moguće je razlikovati uticaje projekta na tri sfere. Te tri sfere bitno oblikuju kvalitet života mladih i utiču na budućnost lokalnih zajednica. Reč je o sledeće tri oblasti u okviru kojih je meren i procenjivan uticaj projekta Divac omladinski fondovi:

1. Opštinsko okruženje za mlade
2. Omladinski aktivizam
3. Podrška lokalnog biznisa

Svaka od ovih sfera obezbeđuje određenu vrednost – okruženje daje osnovne uslove, aktivizam pruža prilike, a podrška privrede omogućava održivost. Ukupno posmatrano, ove tri sfere oblikuju život mladih u lokalnoj zajednici i njihovim unapređenjem direktno se pospešuje kvalitet života mladih. U pogodnom okruženju, mladi razvijaju svoje lične kompetence, učestvuju u životu i razvoju lokalne zajednice, uključuju se u procese donošenja odluka čime kreiraju budućnost svog okruženja. Takvi mladi u budućnosti postaju odgovorni građani koji nastavljaju da doprinose razvoju zajednice bilo kroz podršku mladima, bilo kroz razvoj privrede. Kreiranjem takvog okruženja postižu se dugoročni pozitivni efekti na lokalnu zajednicu.

U okviru prvog ciklusa podrške omladinskim inicijativama realizovane su 54 omladinske akcije i dodeljeno je ukupno 3.612.000 dinara dinara, dok je ukupna vrednost projekata 5.602.000 dinara. U proseku, svaka realizovana inicijativa podržana je sumom od oko 105.000 dinara od čega je direktna podrška projekta u proseku 65.000 dinara.

Neke konkretne i kvantitativne pokazatelje efekata prvog ciklusa moguće je prikazati u vidu tabele:

Kvantitativni indikator	Pre	Posle
Prosečan broj omladinskih akcija po opštini (godišnje)	10	+10,5
Prosečna vrednost donacije iz privrede (po akciji)	10.000RSD	41,500RSD
Prosečan broj uključenih mladih (po opštini)	N/A	+2150
Prosečna ukupna vrednost podržanog projekta	N/A	105.000RSD

Najuočljiviji pojedinačni rezultat istraživanja i monitoringa koji je pratio rad Divac omladinskih fondova u prvih pet opština odnosi se na pokazatelj da se tokom rada Fondova, broj omladinskih akcija udvostručio. Ako se ovo posmatra uz podatak da je prvim konkursom podržano 54 od ukupno 98 predloga projekata, moguće je proceniti obim potreba mladih u ovim opštinama. Već ovaj rezultat ilustruje ukupan efekat projekta i može da ukaže na perspektive razvoja. Udvostručen broj omladinskih akcija ima svakako najveći uticaj na sferu omladinskog aktivizma, ali i na opštinsko okruženje za mlade, pa samim tim i na ukupan kvalitet života mladih. Naime, ukoliko je uvođenjem jednog seta mera kojima je moguće odgovoriti na potrebe mladih, ne samo udvostručen broj aktivnosti nego i povećan broj aktivnih mladih, time se prevashodno unapredio kvalitet okruženja za mlade. Čak i u konkretnim projektima, promena okruženja za mlade unapređivana je renoviranjem dačkih i omladinskih klubova, pravljenjem sportskih terena, kreiranjem kulturnog i umetničkog programa za mlade, ali i obezbeđivanjem sredstava za edukaciju.

Udvostručavanjem broja omladinskih akcija stvoreni su uslovi za uključivanje većeg broja mladih, a posledično i za rešavanje većeg broja problema sa kojima se suočavaju mladi u lokalnim zajednicama. Štaviše, upravo najveći porast broja omladinskih akcija desio se u opštinama Vršac i Kanjiža. Imajući u vidu da su na osnovu procene lokalnih potreba pre započinjanja prvog ciklusa aktivnosti DOF-ova ove dve opštine bile najniže na lestvici aktivizma mladih, ovaj rezultat je još značajniji. Naime, u opštinama Vršac i Kanjiža prosečan broj omladinskih akcija godišnje bio je oko pet, a one su u okviru Divac omladinskih fondova podržale 11 (Vršac) odnosno 12 (Kanjiža) omladinskih inicijativa. Takođe, odbor opštine Vršac prikupio je najviše predloga projekata (33) i na neposredan ili posredan način uključio najveći procenat mladih iz opštine. Jedno od mogućih objašnjenja ovakvog rezultata nalazi se u ranijoj nedovoljnoj aktivnosti mladih što implicira da su upravo većim brojem podržanih inicijativa adresirane nezasićene potrebe mladih u ovim opštinama. U prilog ovom obrazloženju govori i nalaz o tome da je opština Vršac, odnosno Divac omladinski fond u ovoj opštini podrškom odabranim inicijativama aktivirao najveći broj mladih – skoro 3000 njih.

Rezultati Divac omladinskih projekata

Prilikom monitoringa rada Divac omladinskih fondova i njihovih odbora, procenjivao se i merio uticajna tri sfere koje utiču na kvalitet života mladih u nekoj lokalnoj zajednici. Da podsetimo to su: opštinsko okruženje za mlade, omladinski aktivizam i podrška privrede omladinskom aktivizmu.

1. U vezi sa uticajem projekta na opštinsko okruženje za mlade, vršena je procena kakve je efekte dosadašnja realizacija aktivnosti imala na opšte okruženje unutar svake opštine. Budući da je reč o kompleksnom stanovištu, procena je vršena tek nakon ukupne analize kvantitativnih podataka.
2. Kada je reč o uticaju na aktivizam mladih, mereni su i međusobno ukrštani podaci o broju omladinskih akcija, broju uključenih mladih, proceni kvaliteta podržanih projekata i akcija, kao i drugi parametri.
3. Merenje efekata Projekta na podršku lokalnog biznisaobavljeno je međusobnim poređenjem obima donacija pre i posle formiranja lokalnog odbora Divac omladinskog fonda.

U tehničkom smislu, merenje efekata, odnosno rezultata prvog ciklusa projekata realizovanih u okviru Divac omladinskih fondova sprovedeno je anketiranjem predstavnika i predstavnica odbora Divac omladinskih fondova. Članovi i članice Odbora su putem ankete odgovarali na pitanja o kvantitetu, kvalitetu i specifičnostima odabranih projekata.

Zbirno, rezultati istraživanja o efektima projekta Divac omladinskih fondova mogu se predstaviti na sledeći način:

U prosečnoj vrednosti, analizirane opštine predstavljaju jednu statističku jedinicu koja ima oko 32.000 stanovnika, od čega jednu petinu čine mladi. U toj statističkoj opštini u proseku je aktivno 9 udruženja za mlade i udruženja mladih, a od ukupnog broja registrovanih udruženja više od trećine udruženja je mlađe od tri godine. Takođe, u toj opštini je prosečno realizovano malo manje od deset omladinskih akcija godišnje koje su lokalni privrednici finansijski podržavali u nešto manje od tri četvrtine slučajeva i to u proseku u vrednosti od 10.000

dinara. Uz uticaj Divac omladinskog fonda, broj akcija će biti najmanje dvostruko veći, a vrednost donacije najmanje četiri puta veća.

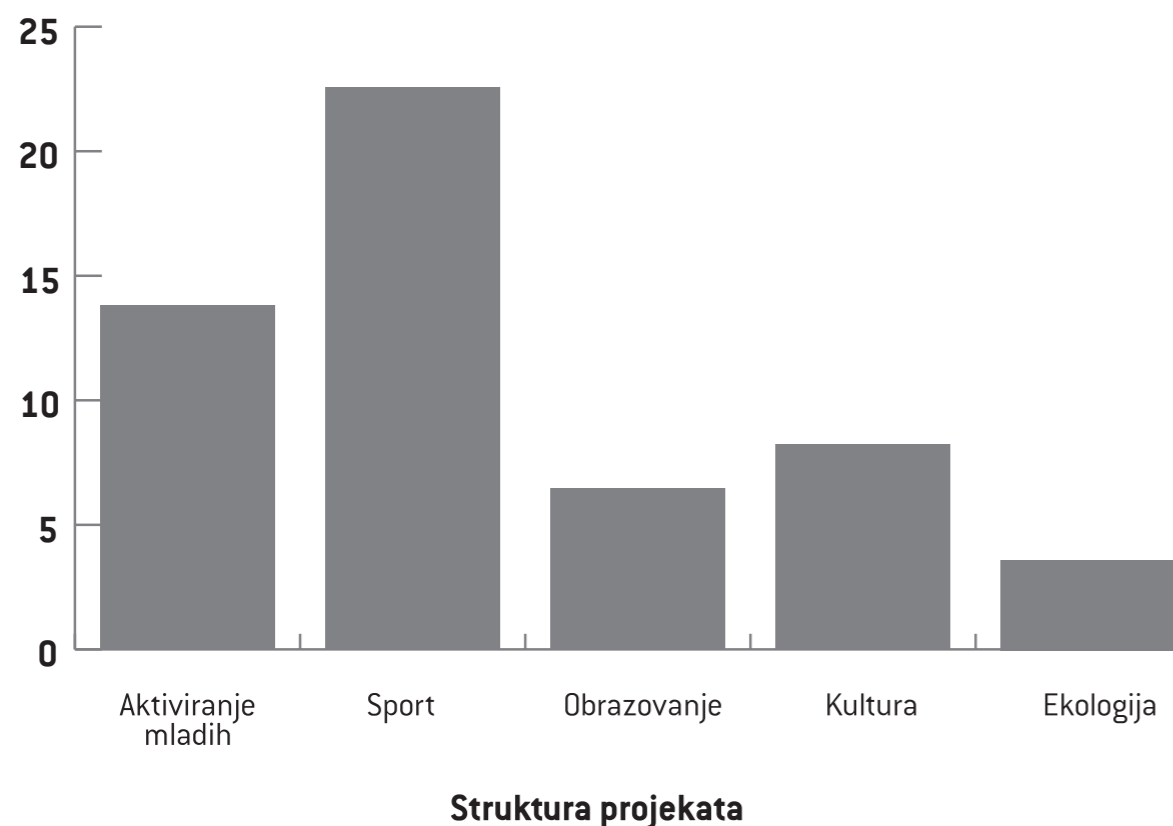
Podržane su ukupno 54 inicijative koje su podelile 5.602.000 dinara od čega direktno 3.612.000 dinara, a ostatak su, uz podršku preduzeća i pojedinaca, obezbedili sami podnosioci projekata, mladi iz lokalnih zajednica. Drugim rečima, mladi obuhvaćeni dosadašnjim aktivnostima DOF-ova prikupili su više od 2.000.000 dinara. Ova suma se takođe može prikazati i na sledeći način: Mladi su bili u stanju da samostalno prikupe sredstva i realizuju 22 od ukupno 54 inicijative.

Upravo taj nalaz istraživanja i monitoringa, govori u prilog značaju modela poput Divac omladinskih fondova. Baš to što su mladi teorijski bili u stanju da samostalno obezbede realizaciju svojih ideja, a nisu ih realizovali dok ih nije podstakao Fond. Osnaživanjem mladih i ukazivanjem na to da mogu samostalno da utiču na razvoj zajednice može da ih dodatno motiviše na omladinski ili građanski aktivizam. Suštinski, ovakvim mehanizmom se osnažuju mladi da aktivno učestvuju u lokalnom razvoju. Pružaju im se za to neophodne veštine, motivišu se dobrim primerima iz prakse, uče jedni od drugih i iz iskustva, a oni na taj način postaju budući aktivni građani.

Budući da je cilj projekta Divac omladinski fondovi suštinski usmeren na povećavanje učešća mladih u procesima lokalnog razvoja, aktiviranje mladih posmatra se kao operativni cilj. Zbog toga je kao jedan od indikatora uspešnosti procenjivan i meren ukupan broj mladih koji su aktivirani zahvaljujući aktivnostima lokalnih DOF odbora. U prvih pet opština je uspešno uključeno više od 10.000 mladih, u proseku oko 2000 mladih po opštini, što ako se ima u vidu zatečeno stanje, predstavlja značajno postignuće.

Kada je reč o podržanim inicijativama, monitoring i evaluacija su ukazali na specifičnost da je više od 90 procenata inicijativa donelo određene infrastrukturne izmene u opštinama, odnosno u lokalnoj zajednici. Ukupno je renovirano 17 manjih ili većih objekata i oko 20 terena i poligona za sportske aktivnosti na otvorenom. Obnovljeni su ili formirani klubovi za mlade u udaljenim mesnim zajednicama i naseljima, nabavljena su sredstva za učenje namenjena srednjim školama, odnosno srednjoškolcima. Iako je dominantno bilo reči o projektima koji se odnose na infrastrukturu, moguće ih je kategorisati u skladu sa namenom objekta ili lokacije. Na taj način se dolazi do podatka da se u više od 40 % podržanih inicijativa renovirao ili napravio neki sportski objekat ili teren. Ostatak je u najvećoj meri namenjen mladima u udaljenim naseljima, odnosno njihovim klubovima i centrima za mlade. Na osnovu sekundarne kategorije projekta, moguće je uočiti raznolikost interesovanja mladih, ne samo među opštinama nego i unutar njih. Među projektima su nabavka klupe za eksperimente iz fizike, renoviranje šahovskog kluba, izgradnja mini opservatorije i opremanje prirodne stene za penjanje. Strukturu podržanih projekata je moguće utvrditi na osnovu sekundarne kategorije, odnosno pripadanja jednoj od sledećih grupa:

- 1. Aktiviranje mladih** – što se odnosi na projekte čiji je cilj da uključe grupe mladih, naročito onih van užeg opštinskog jezgra. U okviru ove grupe projekata podržana su renoviranja domova kulture, terena u naseljima i udaljenim mesnim zajednicama, kao i druge slične inicijative.
- 2. Sport** – ova sekundarna kategorija obuhvata projekte čiji je cilj bio stvaranje više prostora za sportske aktivnosti za mlade. U okviru ove grupe su renovirani tereni, staze, šahovski klub i slično.
- 3. Obrazovanje** – u okviru ove grupe projekata realizovane su inicijative čiji je cilj bio da poboljšaju uslove i prilike za učenje u formalnom i neformalnom obrazovanju.
- 4. Kultura** - ova grupa projekata obuhvatila je one inicijative čiji je cilj bio doprinos aktivizmu mladih u oblasti kulture, bilo da je reč o kulturno-umetničkom stvaralaštvu ili izgradnja prenosive bine na kojoj će se realizovati različite kulturne manifestacije.
- 5. Ekologija** – Nekoliko projekata (ukupno 3) bilo je posvećeno očuvanju životne sredine i čišćenju okoline.

Strukturu podržanih projekata je moguće utvrditi na osnovu sekundarne kategorije kojoj pripadaju.

Kada je reč o strukturi, odnosno kategorizaciji podržanih inicijativa, najočigledniji nalaz ukazuje na specifičnosti svake pojedinačne opštine. Primera radi, svi projekti koje je podržao lokalni odbor DOF Prijepolje realizovani su van užeg opštinskog jezgra, čak i do nešto više od 20km od centra opštine. Primer su i mladi iz opštine Vršac koji gotovo uopšte nisu aplicirali sa idejama koje se odnose na sport što se dovodi u vezi sa podadtkom da su ulaganja ove opštine u sport nadprosečna, pa su sportske potrebe mladih, moglo bi se pretpostaviti, zadovoljene. Zato je DOF Vršac podržao nadprosečno više projekata iz oblasti kulture i obrazovanja u odnosu na druge odbore. Ovakve specifičnosti je moguće uočiti i u ostalim opštinama.¹

Kada je reč o podršci lokalne privrede, efekti Projekta su veoma značajni. Podrška koju su pružili lokalni privrednici prosečno iznosi oko 40.000 dinara po realizovanoj inicijativi, a ukupna suma prevazilazi 2.000.000 dinara. Pri tome, treba imati u vidu da je prosečna vrednost podrške u zatečenom stanju iznosila oko 10.000 dinara. Učetvorostručenu ukupnu vrednost je moguće tumačiti na nekoliko načina, ali dostizanje tolikog unapređenja je svakako značajan pokazatelj uticaja Divac omladinskih fondova. To što je prosečna vrednost podrške bila oko 40.000 dinara može se pripisati: vidljivosti DOF-ova, porastom „potražnje“ koja je uzrokovana konkursom i procedurom prijavljivanja predloga projekata, promenom pristupa vlasnicima preduzeća i drugih privrednih subjekata, i tako dalje.

U ovom segmentu se javlja prilika za dalja unapređivanja i to kroz osnaživanje mladih potrebnim veštinama za prikupljanje finansijskih sredstava, ali i kroz moguća podsticajna sredstva. Kada se govori o podsticajnim sredstvima, ne misli se nužno na olakšice za plaćanje lokalnih такси na šta bi se teže uticalo, nego i na različite modele uvažavanja pružene podrške. Na ovaj način stvara se pogodno okruženje za dalji razvoj dobrih prilika za mlade.

Isti zaključak o efektima Projekta na podršku lokalne privrede može da se donese i na osnovu podatka da su mladi obuhvaćeni dosadašnjim aktivnostima DOF-ova prikupili više od 2.242.190 dinara. Ova suma se takođe može prikazati i na sledeći način: Mladi su bili u stanju da samostalno prikupe sredstva i realizuju 22 od ukupno 54 inicijative. Dodatnim sličnim osnaživanjem mladih da preduzimaju inicijativu i traže podršku za realizaciju svojih ideja, omladinski aktivizam na lokalnom nivou može da teži održivosti. Stoga bi, a naročito sa stanovišta težnje projekta da pospeši lokalni omladinski aktivizam, preporuka za naredne cikluse prikupljanja projektnih predloga bila da se postepeno povećava procenat dodatne podrške (najčešće je reč o podršci lokalne privrede).

¹ - Aneks 2: Spisak podržanih projekata

Pokazatelji uspeha Divac omladinskih fondova

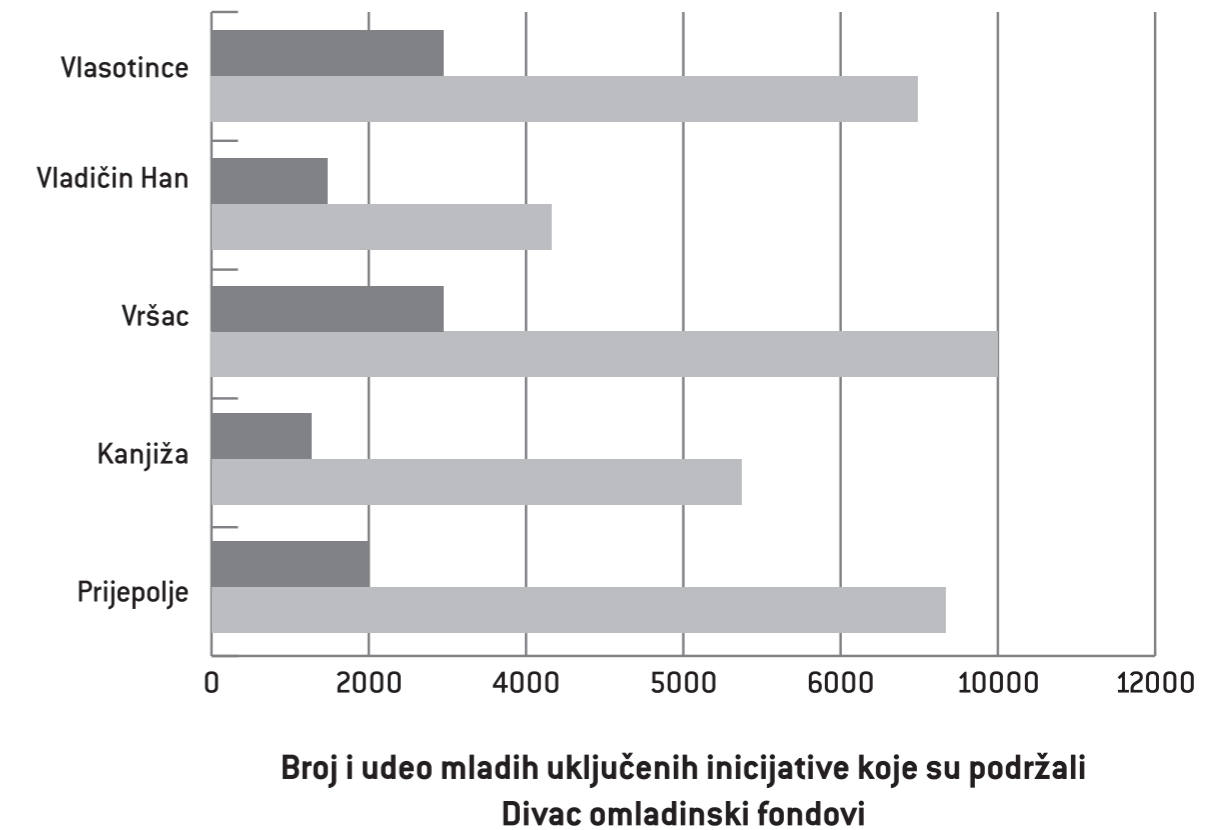
Na osnovu detaljnog poređenja zatečenog i postignutog stanja u tri tematske celine kojima se određuje kvalitet života u lokalnoj zajednici, moguće je zaključiti kakve efekte ima formiranje i rad Divac omladinskih fondova. Tematskim celinama je obuhvaćen uvid u opštinsko okruženje, prilike lokalnog omladinskog aktivizma i potencijalnu podršku koju mladi imaju ili mogu očekivati od poslovnog sektora. Shodno tome, rezultati istraživanja će biti predstavljeni tako da najpre opišu stanje u opštinama, zatim nivo omladinskog aktivizma i na kraju i moguću podršku poslovnog okruženja. Nalazi će biti predstavljeni zbirno, odnosno kao prosečno stanje u svih pet obuhvaćenih opština s posebnim osvrtom na specifičnosti uočene tokom primarne i sekundarne analize podataka.

Opštinsko okruženje

Kada je reč o zatečenom stanju okruženja u kom se nalaze mladi iz projektom obuhvaćenih opština moguće je uočiti nekoliko pravilnosti. Reč je o **opštinama u kojima mladi čine oko jednu petinu ukupnog stanovništva**, ali sudeći prema procenama lokalnih konsultanata, znatno su manje zastupljeni u omladinskom aktivizmu. Naime, na osnovu analize je moguće zaključiti da **ukupan udeo aktivnih mladih u proseku ne prelazi jednu desetinu**. Razloge za ovakvo zatečeno stanje je moguće tražiti u različitim faktorima koji i inače utiču na stepen omladinskog aktivizma, ali ne i u sistemskim prilikama. Naime, u svih pet istraživanjem obuhvaćenih opština postoje lokalne kancelarije za mlade kao i lokalni akcioni planovi za mlade, a osim toga, lokalne vlasti godišnjim budžetima predviđaju određena sredstva namenjena mladima. Ipak, udeo aktivnih mladih među ukupnom populacijom uzrasta od 15 do 30 godina čak i u najoptimističnijem tumačenju ne prelazi jednu četvrtinu (u, na osnovu istraživanja, najaktivnijoj opštini Vladičin Han).

Već samom realizacijom podržanih inicijativa, pozitivno je uticano na broj mladih koji su uključeni u razvoj lokalne zajednice. **Ovim inicijativama je prosečno aktivirano oko 2100 mladih po opštini** čime je unapređen stepen omladinskog aktivizma. Najuočljiviji rezultat postignut je u opštinama Vlasotince i Vršac jer je svim podržanim aktivnostima uključeno po oko 3000 mladih.

Ukupan broj mladih koji je uključen u realizaciju inicijativa u prvih pet opština u kojima su formirani Diva omladinski fondovi je veći od 10.000. Broj uključenih mladih varira u zavisnosti od strukture odobrenih projekata i zatečenog stanja. Kao što je već rečeno, najveći procenat mladih uključile su inicijative koje su podržali DOF Vlasotince i Vršac.

Uticaj projekta Divac omladinski fondovi na opštinsko okruženje za mlade u lokalnim zajednicama obuhvaćenim projektom, moguće je prikazati i na osnovu broja omladinskih akcija. Podatak da je pre uticaja projekta u svakoj opštini prosečno realizovano deset omladinskih akcija godišnje takođe potencijalno navodi na zaključak da je reč o relativno aktivnim sredinama naročito ako se ima u vidu stepen razvijenosti opština. Međutim, ako se ima u vidu da je reč o prosečnom broju iza kog je podatak da se u dve od pet opština organizuje manje od 5 omladinskih akcija godišnje, slika postaje potpunija. Dodatno, upravo te najneaktivnije opštine (Kanjiža i Vršac) pripadaju ekonomski razvijenijim opštinama, a u slučaju Vršca i najvećim opštinama u poređenju sa ostatkom uzorka. Upravo u opštinama Vršac i Kanjiža, u kojima je prosečan broj omladinskih akcija godišnje bio je oko pet, uz podršku Divac omladinskih fondova realizovano je 11 (Vršac) odnosno 12 (Kanjiža) omladinskih inicijativa. Takođe, odbor opštine Vršac prikupio je najviše predloga projekata (33) i na neposredan ili posredan način uključio najveći procenat mladih iz opštine.

Ukrštanjem geografskih podataka sa podacima o stepenu aktivizma i kvalitetu omladinskog okruženja može se zaključiti da je stepen omladinskog aktivizma znatno viši u manje razvijenim opštinama u Sandžaku i na jugu Srbije. Razloge za to je moguće tražiti u usmerenosti raspoloživih fondova namenjenih podsticanju aktivizma. Naime, na osnovu informacija dobijenih od lokalnih konsultanata, lako je uočiti da je znatno veći broj raspoloživih izvora donacija i uopšteno govoreći, podrške, usmeren ka opštinama na jugu Srbije.²

Trideset od ukuno 54 inicijativa realizovano je na lokacijama udaljenim od centralnog dela opštine. Na ovaj način, budući da se u 55% slučajeva lokacija realizacije inicijative nalazi u ruralnom području, postiglo se veće uključivanje inače marginalizovane grupe mladih. Tokom realizacije projekta u ruralnim područjima opština uključeno je najmanje 25% mladih iz udaljenijih mesnih zajednica i naselja.

Svih pet analiziranih opština je, prilikom sprovođenja istraživanja o lokalnim potrebama, imalo na raspolaganju javne prostore namenjene sprovođenju omladinskih aktivnosti. U svim navedenim slučajevima reč je o klubovima odnosno kancelarijama za mlade. Dodatno je u uz podršku Divac omladinskih fondova obnovljeno ili opremljeno još 17 manjih ili većih objekata najčešće u područjima udaljenim od centralnog dela opštine. Na ovaj način su direktno poboljšani uslovi za aktivizam mladih.

Svim realizovanim aktivnostima Divac omladinskih fondova izvršen je pozitivan uticaj na opštinsko okruženje na mlade. U tom kontekstu, važno je pomenuti Divac omladinski fond opštine Vladičin Han. Naime, članovi ovog odbora su zahvaljujući dobroj saradnji i razumevanju predstavnika lokalne vlasti omogućili dodatnu podršku opštine svim odobrenim inicijativama. Opština Vladičin Han je, osim inicijalne podrške pružene prilikom formiranja omladinskog fonda, svaku odobrenu inicijativu podržala sumom u visini od 40.000 dinara. Na ovaj način, osigurana je izvodljivost, ali i održivost podržanih projekata. U situacijama u kojima značaj uključivanja mladih prepoznaju kako mladi tako i zvanični predstavnici opštine, značajno se olakšava realizacija omladinskih projekata.

² - Na osnovu odgovora lokalnih konsultanata, opštinama na jugu Srbije su na raspolaganju sledeći izvori podrške: USAid, UNICEF, PBILD, dok su svim obuhvaćenim opštinama na raspolaganju sredstva koja za potrebe omladinskog aktivizma opredeljuje Ministarstvo omladine i sporta kroz takozvane Resurs centre i putem javnih konkursa. Osim toga, opštinama Vršac i Kanjiža na raspolaganju su i sredstva Pokrajinskog sekretarijata za omladinu i sport.

Omladinski aktivizam

Osnovni cilj projekta Divac Omladinski Fondovi usmeren je na povećavanje učešća mladih u procesima lokalnog razvoja i zbog toga je merenje uticaja projekta na ovu sferu pod posebnog značaja. Analiza zatečenog stanja omladinskog aktivizma u pet opština u kojima je realizovana pilot faza projekta Divac omladinski fondovi ukazala je na nekoliko važnih pravilnosti. **Oko jedne petine anketiranih organizacija osnovano je tokom 2013. godine** što ukazuje na porast svesti o značaju aktivizma, ali ne i na dovoljnu stabilnost tog sektora u analiziranim opštinama. Štaviše, dodatnih deset procenata anketiranih udruženja osnovano je tokom 2012. godine na osnovu čega je lako zaključiti da je više od trećine ukupnog uzorka osnovano pre manje od tri godine. Potrebno je dublje analizirati ove podatke da bi se utvrdio razlog uočene pravilnosti, ali već na prvi pogled je moguće zaključiti da je stepen osvešćenosti među aktivnim mladima u porastu u odnosu na neke ranije periode. Istovremeno, ovakav podatak može voditi i zaključku da je u novoformiranim udruženjima moguć nedostatak iskustva koji posledično umanjuje razvojne prilike svakog udruženja ponaosob, ali i ukupno stanje u omladinskom sektoru.

Projekat Divac omladinski fondovi nije imao aktivnosti koje su direktno usmerene na formalna udruženja mladih i za mlade, ali je uprkos tome moguće meriti promene i u ovom segmentu omladinskog okruženja na lokalnom nivou. Naime, ako se ima u vidu da su sredstva Divac omladinskih fondova namenjena podjednako formalnim i neformalnim grupama mladih, prilikom istraživanja se očekivalo da će zastupljenost ove dve kategorije aplikacija biti ujednačena. Međutim, ubedljivu prevagu odnele su neformalne grupe mladih čime je *projekat uticao na do sada nedovoljno uključene mlade*.

Istraživanje je obuhvatilo ukupno 45 udruženja građana od kojih su svega dva udruženja navela da se ne bave direktno mladima, a budući da je reč o kulturno-umetničkim društvima, za očekivati je da u svojim aktivnostima obuhvataju i neke od tema od interesa za mlade. Izuzimajući pomenuta dva kulturno-umetnička društva, uzorak anketiranih je podjednako obuhvatio i udruženja koja se bave mladima i udruženja koje vode mladi.

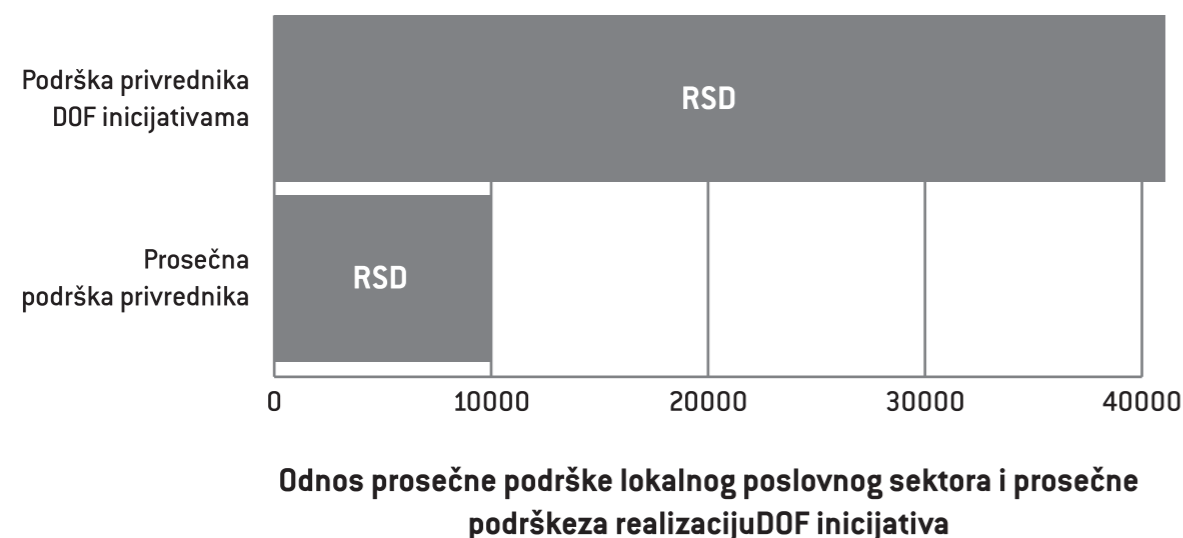
Gotovo sve anketirane organizacije **(85%) tokom svojih redovnih programskih aktivnosti angažuju volontere**, a njihov član broj po organizaciji je devet. Na osnovu ovog podatka je moguće zaključiti da je broj volontera obuhvaćenih aktivnostima lokalnih udruženja građana oko sedamdeset, što indirektno ukazuje na prosečan nivo volonterizma u analiziranim opštinama. Posledično, na osnovu istog podatka, realistično je očekivati sličan nivo volonterizma i u aktivnostima koje će se sprovesti u okviru projekta Divac omladinski fondovi.

Omladinske organizacije, odnosno udruženja koja se bave mladima, pružila su i uvid u konkretne lokacije unutar opštine kojima je potrebno posvetiti dodatnu pažnju sprovođenjem aktivnosti namenjenih mladima. Ukratko, od ispitanika je traženo da obeleže najmanje dve lokacije u okviru opštine na kojima je potrebno sprovesti omladinske akcije. Na osnovu ovih nalaza, kreirane su mape potreba mladih u

analiziranim opštinama. Pomenute mape je moguće uporediti sa mapama realizovanih inicijativa kako bi se ukazalo na usklađenost rešenja sa lokalnim problemima. Mape se nalaze u nastavku izveštaja.³

Jedan od problematičnih nalaza do kojih se došlo tokom uvodnog istraživanja odnosio se na stepen informisanosti mladih o aktivnostima omladinskih udruženja i udruženja koja se bave mladima. Naime, **više od 40% anketiranih udruženja procenjuje da je o njihovim aktivnostima informisano između 100 i 500 mladih u lokalnoj sredini.** Imajući u vidu da je istraživanje obuhvatilo više od 40 organizacija, činjenica da nijedna od njih nije odabrala opciju „više od hiljadu“ (maksimalna vrednost na ponuđenoj skali) moguće je zaključiti da je stepen informisanosti mladih o radu udruženja građana relativno nizak. U ovom segmentu se takođe izdvaja i zaključak da anketirane omladinske organizacije svojim aktivnostima ne obuhvataju dovoljan udeo mladih iz svojih opština što stvara prostor za nove inicijative.

Uprkos ili upravo zbog toga, lokalni odbori Divac omladinskih fondova bili su posvećeni promovisanju prilike koja je na raspolaganju mladima iz njihove zajednice. Zahvaljujući tome, samo u prvih pet opština u kojima su formisani odbori, uključeno je nešto više od 10.000 mladih (10.800). Procentualno, u odnosu na ukupan broj mladih, najbolje rezultate pokazali su DOF odbori iz Vlasotinca i Vršca.

Podrška lokalnog biznisa

U segmentu istraživanja koji je obuhvatio lokalno poslovno okruženje analizirano je ukupno 50 privrednih subjekata, prosečno deset po opštini. Na osnovu ovog dela analize nameravalo se utvrditi koliko su lokalne kompanije spremne za pružanje podrške mladima iz svoje sredine, kao i koliko su svesne problema i izazova sa kojima se suočavaju njihovi mladi sugrađani. Upitnik namenjen lokalnim privrednim subjektima ukazao je da predstavnici biznis sektora ne raspolažu dovoljnom količinom informacija o mladima i njihovim aktivnostima. Konkretno, više od trećine ispitanika nije moglo da proceni koliki je broj mladih u njihovoj opštini, a više od dve trećine uopšte nije obavesteno o postojanju lokalnih omladinskih udruženja, politika za mlade, kao ni o različitim vidovima omladinskog aktivizma.

Jedan od mogućih pravaca unapređenja omladinskog aktivizma je i kroz uključivanje lokalnih kompanija, odnosno predstavnika lokalnog poslovnog sektora. Na osnovu analize stanja u pet obuhvaćenih opština, lokalni biznis sektor već pruža određenu podršku omladinskim akcijama. Naime, više od **65% anketiranih predstavnika lokalnih kompanija izjavilo je da su do sada pružali podršku omladinskim akcijama**, od čega je u oko 70% slučajeva bilo reči o materijalnoj podršci. Na prvi pogled, ovakav odnos lokalnog biznisa prema omladinskom aktivizmu je više nego zadovoljavajući naročito ako se ima u vidu da je reč o slabije razvijenim opštinama. Međutim, dubljim uvidom u rezultate anketiranja lokalnog poslovnog okruženja dolazi se do zaključka da je reč o sporadičnoj podršci i da je prosečan iznos pružene finansijske podrške ne prelazi 10.000 dinara po akciji. Osim samog obima podrške, upitna je i njena usmerenost, odnosno činjenica da više od 65% anketiranih predstavnika poslovnih sektora u pet analiziranih opština nije upoznato sa lokalnim strategijama i akcionim planovima za mlade. To, naime, znači da je dosadašnja podrška mladima bila ne samo sporadična već i potencijalno pogrešna, makar u smislu izbora akcija koje će se sponzorirati.

Svega 13% poslovnih subjekata obuhvaćenih analizom ima interni strateški dokument kojim uređuje pitanje podrške lokalnoj zajednici, bilo da je reč o materijalnoj ili nematerijalnoj podršci. Podrška koju pružaju je najčešće ad hoc, odnosno podršku pružaju na zahtev ili molbu i kao takva zavisna je od više faktora, a samim tim i neizvesna. Privredni subjekti obuhvaćeni analizom **nedvosmisleno pokazuju spremnost da u budućnosti pružaju podršku omladinskom aktivizmu.** Naime, svi anketirani su odabrali opciju Da u pitanju: Da li biste u budućnosti podržavali neku omladinsku organizaciju? Na osnovu ovog podatka je moguće očekivati veću uključenost provrednih subjekata, naročito ako se ima u vidu da je onima među njima koji su učestvovali u istraživanju podignut nivo svesti o pitanjima od interesa za mlade. Naime, intervjueri su bili instruirani da „intervenišu“ odnosno pružaju dodatne informacije u slučaju da sagovornici pokažu ili izraze potrebu za objašnjenjem pitanja. U više od 15% slučajeva intervjueri su pružali dodatna pojašnjenja, na osnovu čega se može zaključiti da je stepen informisanosti predstavnika poslovnog sektora neznatno poboljšan već samim sprovođenjem ankete. Budući da je do sada pružana podrška sprovedena uprkos neinformisanosti lokalnog poslovnog sektora, realno je očekivati porast obima i kvaliteta podrške.

Podrška koju su pružili lokalni privrednici prosečno iznosi oko 40.000 dinara po realizovanoj inicijativi, a ukupna suma prevazilazi 2.000.000 dinara. Ako se ima u vidu da je zatečeno stanje ukazivalo da uobičajena prosečna podrška iznosi oko 10.000 dinara, ovaj efekat se može u potpunosti pripisati projektu Divac omladinski fondovi. Ovaj nalaz poređenja zatečenog i kreiranog stanja može se pripisati vidljivosti Divac omladinskih fondova, porastom broja mladih koji se obraćaju za finansijsku podršku što je uzrokovano konkursom i procedurom prijavljivanja predloga projekata, promenom pristupa vlasnicima preduzeća i drugih privrednih subjekata, i tako dalje.

Ako se ima u vidu ukupna prikupljena podrška, zaključuje se da bi samo zahvaljujući podršci lokalnih preduzeća i privrednika, **mladi mogli samostalno da realizuju 22 od 54 inicijative.**

Aneks 1:

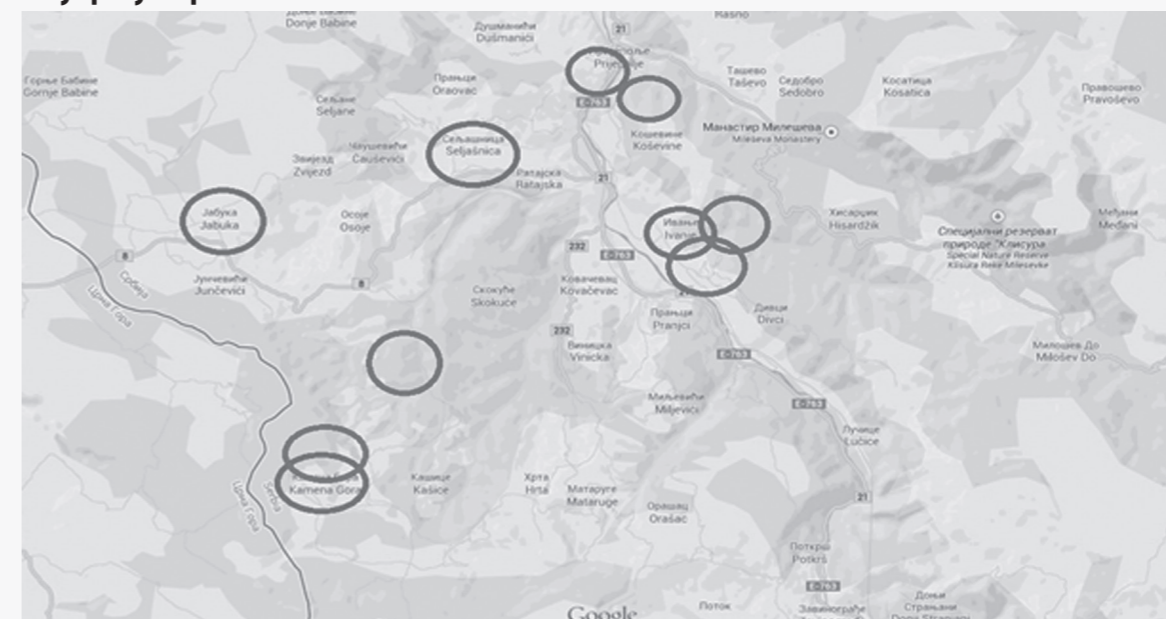
Geografski podaci o lokalnim potrebama i realizovanim inicijativama

Prijepolje - pre

Lokacije na kojima je uočena potreba za poboljšanjem uslova života mladih o opštini Prijepolje

Prijepolje - posle

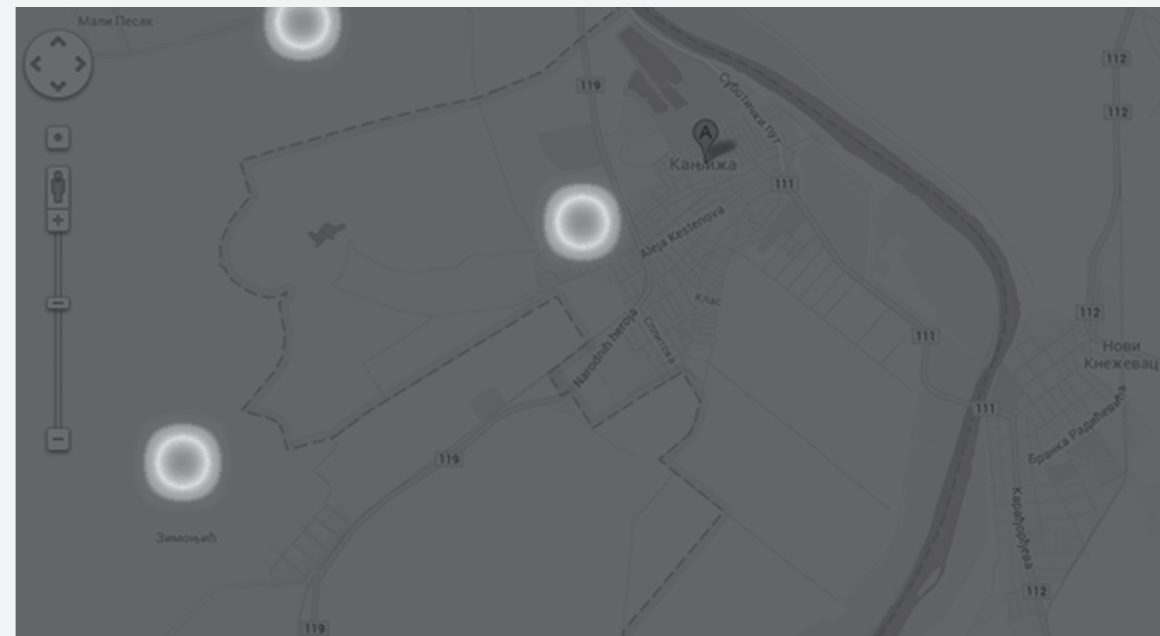
Lokacije na kojima su realizovane omladinske inicijative u opštini Prijepolje

Vladičin Han - pre

Lokacije na kojima je uočena potreba za poboljšanjem uslova života mladih o opštini Vladičin Han

Kanjiža - pre

Lokacije na kojima je uočena potreba za poboljšanjem uslova života mladih o opštini Kanjiža

Vladičin Han - posle

Lokacije na kojima su realizovane omladinske incijative u opštini Vladičin Han

Kanjiža - posle

Lokacije na kojima su realizovane omladinske incijative u opštini Kanjiža

Vršac - pre

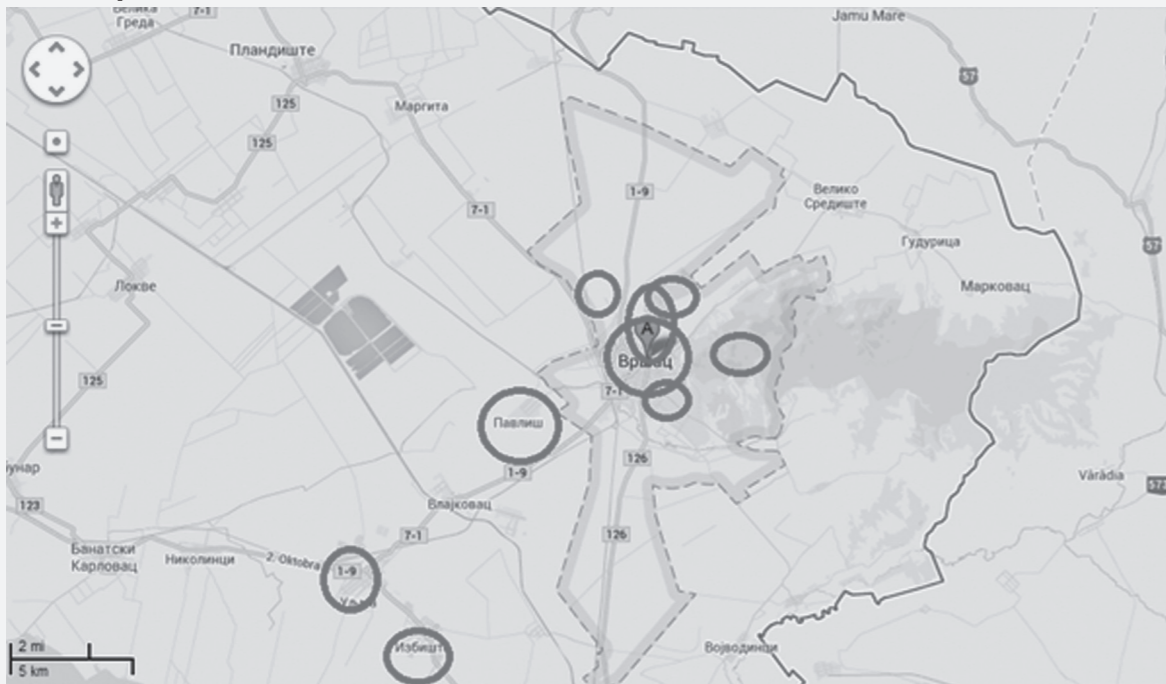
Lokacije na kojima je uočena potreba za poboljšanjem uslova života mladih o opštini Vršac

Vlasotince - pre

Lokacije na kojima je uočena potreba za poboljšanjem uslova života mladih o opštini Vlasotince

Vršac - posle

Lokacije na kojima su realizovane omladinske inicijative u opštini Vršac

Vlasotince - posle

Lokacije na kojima su realizovane omladinske inicijative u opštini Vlasotince

Aneks 1

Izvori podataka

- Lokalni konsultanti
- Rezultati tri upitnika – Nalazi Istraživanja o lokalnim potrebama
- Rezultati monitoringa rada prvih pet opština u kojima su osnovani Divac omladinski fondovi

Sekundarni izvori podataka:

- mladi.prijepolje.rs
- opstinaprijepolje.rs
- Akcioni plan za mlade opštine Prijepolje 2013
- Izveštaj o stanju omladinske politike u Zlatiborskom okrugu (CZPD,2013)
- Istraživanje rađeno kroz program Prekogranične saradnje sa prijepoljskom gimnazijom i sa KZM Prijepolje (Centrir,2013)
- Izveštaj (EU Progress, Studija konkurentnosti opština, DCG Consulting,2013)
- Izveštaj o
- KZM Prijepolje
- Agencija za lokalni ekonomski razvoj – Vlasotince
- Opština Vršac
- Panda radio - Kanjiža, Radio Subotica, Radio Novi Sad, Pannon radio - Subotica,
- Dnevne novine Magyar Szó i Dnevnik,
- Novine Kanizsai Újság, 7nap, Családi Kör,
- Info TV Kanjiža, Pannon TV-Subotica
- www.kanjiza.rs

Aneks 2

Spisak podržanih projekata

1. Adaptacija i renoviranje doma omladine Zagajica - Uređivanje spoljne fasade doma omladine u selu Zagajica - DOF Vršac
2. Đački klub - Uređivanje prostorije đačkog kluba u školskom centru “Nikola Tesla” u Vršcu - DOF Vršac
3. Lepše je u boji - Farbanje hodnika i školskih ormarića u Hemijsko-medicinskoj školi u Vršcu - DOF Vršac
4. Ugradnja sistema za navodnjavanje na otvorenom sportskom terenu u Pavlišu - Postavljanje sistema za navodnjavanje na otvorenom fudbalskom terenu u Pavlišu - DOF Vršac
5. Filmska sekcija “Requiem Films” - Proširenje omladinske filmske grupe i podrška mladima da se kreativno izraze u dramskim sferama kroz pisanje scenarija i snimanje filmova - DOF Vršac
6. Sačuvajmo istoriju - Upoznavanje učenika srednjih škola sa istorijom Vršca kroz kviz-takmičenje - DOF Vršac
7. Sačuvajmo našu narodnu nošnju - Sređivanje prostorije za odlaganje i čuvanje narodne nošnje u KUD “Branko Radičević” - DOF Vršac
8. Unapređivanje znanja i veština u oblasti zdravstvene nege - Nabavka lutke za negu pacijenta za praktičnu edukaciju u Hemijsko-medicinskoj školi - DOF Vršac
9. Rešenje si ti! - Organizacija seminara za kreiranje javnih politika i osnaživanje mladih da utiču na lokalne vlasti - DOF Vršac
10. Svet kroz sočivo fizike - Povećanje kvaliteta nastave i popularizacija nauke među mladima kroz nabavku optičke klupe za eksperimente iz fizike - DOF Vršac
11. Izrada replika istorijske opreme i oružja korišćenog na području Vršca i okoline - Formiranje omladinske umetničke grupe koja će predstaviti istorijsko kulturne sadržaje i izvesti predstavu na Noći muzeja - DOF Vršac
12. Građani na dva točka - Izrada i farbanje držača za bicikle i popularizacija korišćenja bicikala među mladima – DOF Kanjiža
13. Sanacija objekta na fudbalskom igralištu Horgoš - Saniranje objekta za tuširanje na fudbalskom igralištu u Horgošu - DOF Kanjiža
14. Zamena električne instalacije u Domu kulture Dolina - Popravka električnih instalacija u Domu kulture u selu Doline - DOF Kanjiža
15. Mladi za lepšu okolinu - Čišćenje i uređivanje obale reke Tise - DOF Kanjiža
16. Otvorena bina za Orom - Izgradnja prenosive bine za organizaciju manifestacija u selu Orom - DOF Kanjiža
17. Uređenje parka Osnovne škole “Kiš Ferenc” - Postavljanje klupa, kanti i žardinjera u parku kod škole “Kiš Ferenc” u Oromu - DOF Kanjiža
18. Sređivanje terena za odbojku u Malom Pesku - Sređivanje terena koji će koristiti mladi iz Malog Peska i okolnih naselja - DOF Kanjiža
19. Renoviranje omladinskog kluba - Sređivanje, krećenje i postavljanje izolacije u omladinskom klubu u mesnoj zajednici u Malim Pijacama -DOF Kanjiža
20. Nabavka mini kajaka za letnju kajakašku školu - Nabavka mini kajaka i organizacija kajakaške škole na Tisi za mlade iz Kanjiže - DOF Kanjiža

21. Očuvajmo tradiciju i kulturu - Podizanje nadstrešice i zamena dasaka na bini SAKUD Sveti Sava - DOF Kanjiža
22. Vozi Miško - Smotra bicikala i smotra vozila sa jedinstvenim pogonom u Poljoprivredno-mašinskom školskom centru „Besedeš Jožef”- DOF Kanjiža
23. Uvođenje nove tehnologije u učenje srpskog jezika - Organizovanje izložbe fotografija koje će biti korišćenje kako bi mladi u Kanjiži unapredili znanje srpskog jezika - DOF Kanjiža
24. Extreme rock - Opremanje prirodne stene na potezu Ovča strana i promocija speleologije – DOF Vladičin Han
25. Stazom do zdravlja - Obeležavanje planinarsko-biciklističke staze u selima Jovac, Ostrovica i Belanovce – DOF Vladičin Han
26. Basketom do zdravlja - Obnova najstarijeg košarkaškog igrališta u opštini Vladičin Han – DOF Vladičin Han
27. Park tolerancije - Sređivanje košarkaškog, fudbalskog terena, kao i terena za igranje u školskom dvorištu isturenog odeljenja OŠ „Vuk Karadžić“ Stubal – DOF Vladičin Han
28. Sportsko selo - Sređivanje doma kulture u Prekodolcu i sređivanje zatvorenih sportskih terena u toj prostoriji – DOF Vladičin Han
29. Teretana u Prekodolcu - Pravljenje teretane u prostoru u domu kulture Prekodolce – DOF Vladičin Han
30. Odbojka na pesku - Pravljenje terena za odbojku na pesku u sportskom kompleksu Vladičin Han – DOF Vladičin Han
31. Klub mladih - Renoviranje kluba za mlade u selu Lepenica – DOF Vladičin Han
32. Mladi za Polom i Polom za mlade - Sređivanje spotskih terena u selu Polom – DOF Vladičin Han
33. Radna akcija - Sređivanje unutrašnjeg prostora između zgrada i pravljenje igrališta za decu i mlade – DOF Vladičin Han
34. Ne dozvoli da ti kiša pokvari raspoloženje - Pravljenje nadstrešnice iznad autobuske stanice za đake u Kopotnici – DOF Vlasotince
35. ZaDruga - Renoviranje kluba za mlade u mesnoj zajednici Dadinca – DOF Vlasotince
36. Popularizacija astronomije i srodnih nauka među mladima - Izgradnja mini opservatorije i povezivanje teleskopa sa kompjuterskim sistemom kako bi posmatranja neba mogla da se vrše i putem interneta. – DOF Vlasotince
37. Teretana na otvorenom - Izgradnja teretane na otvorenom u mesnoj zajednici Donja Lomnica – DOF Vlasotince
38. Obnova igrališta naših očeva i dedova - Obnova košarkaškog igrališta “Partizan” – DOF Vlasotince
39. Ranoviranje škole šaha - Obnova i sređivanje šahovskog kluba u sportsko-rekreativnom centru Vlasina – DOF Vlasotince
40. Škola stonog tenisa - Obnavljanje i sređivanje prostorije za stoni tenis – DOF Vlasotince
41. Povratak u biblioteku - Renoviranje biblioteke u gimnaziji „Stevan Jakovljević“ – DOF Vlasotince
42. Mini amfiteatar - Pravljenje mini amfiteatra pored gimnazije kako bi se časovi održavali u prirodi – DOF Vlasotince
43. Košarkaši svom gradu - Renoviranje gradskog terena za košarku – DOF Vlasotince
44. Mreže jake za nove đake - Renoviranje sportskih terena u Tehničkoj školi – DOF Vlasotince
45. Obnova terena za igru u dvorištu OŠ “Mihailo Baković” - Popravka i obnova terena za igru u dvorištu OŠ “Mihailo Baković” u mesnoj zajednici Jabuka – DOF Prijepolje
46. Sportska teretana na otvorenom Brodarevo - Izgradnja sportske teretane na otvorenom u mesnoj zajednici Brodarevo – DOF Prijepolje
47. Upali svetlo Kolovrat - Osvetljenje i uređenje igrališta za decu i mlade u naselju Kolovarat – DOF Prijepolje
48. Adaptacija prostora za mlade Ivanje - Adaptacija prostora za mlade u mesnoj zajednici Ivanje – DOF Prijepolje
49. Obnavljanje košarkaškog terena - Obnavljanje košarkaškog terena kod osnovne škole na Kolovratu – DOF Prijepolje
50. POKRET - Adaptacija igrališta za decu i mlade u mesnoj zajednici Ivanje – DOF Prijepolje
51. Očistimo reku koja daje život gradu - Čišćenje reke Seljašnice – DOF Prijepolje
52. Aktiviraj se i učini život lepšim - Renoviranje platforme i objekta na Kamenoj gori koji bi koristili turistički vodiči za predstavljanje znamenitosti ovog kraja – DOF Prijepolje
53. Da budemo bliži - Trasiranje i obeležavanje biciklističke staze do Kamene gore – DOF Prijepolje
54. Ravnanje terena za odbojku - Sređivanje terena za odbojku u mesnoj zajednici Kamena gora – DOF Prijepolje

Preporuke:

Aktivirati!

Ova preporuka odnosi se prevashodno na članove odbora Divac omladinskih fondova čiji je cilj pre svega da aktiviraju one mlade iz svojih opština i lokalnih zajednica koji su iz nekog razloga ostali neuključeni. Najčešće je reč o mladima iz ruralnih i manjinskih zajednica. U pilot fazi projekta realizovano je više od 30 inicijativa u naseljima udaljenim od centralnog dela opštine čime je uključeno prosečno oko jedne trećine mladih iz ovih sredina.

Osim toga, ista preporuka se može primeniti i na opštine. Naime, ukoliko je stepen aktivizma mladih u određenoj opštini nizak, opredeljivanjem za model Divac omladinskih fondova, postiže se unapređivanje omladinskog aktivizma. Preporuka se oslanja na nalaze istraživanja i monitoringa koji ukazuju na to da su one lokalne zajednice koje su imale niži stepen aktivizma mladih pokazale najbolji odziv za grantove kojima upravljaju odbori Divac omladinskih fondova. Osim toga tokom perioda monitoringa, Fondovi su podržali 54 inicijative, što znači i najmanje 250 mladih koji su kao podnosioci aplikacija dobili sredstva. I dvostruko više mladih je uključeno ako se računa ukupan broj podnetih aplikacija. Svemu tome treba dodati od par desetina do par hiljada korisnika i učesnika inicijativa. Formiranjem Divac omladinskog fonda postiže se značajno unapređenje omladinskog aktivizma. To potvrđuje i uspešna međunarodna praksa Omladinskih banaka koje funkcionišu u Irskoj, Slovačkoj, Rumuniji, Turskoj i mnogim drugim zemljama. To takođe potvrđuje i teorija o tome da je participacija mladih u donošenju odluka značajna za lokalni razvoj.

Uključiti!

Ova preporuka se odnosi prevashodno na opštine i oslanja se na rezultate monitoringa rada prvog ciklusa dodele grantova Divac omladinskih fondova. Naime, tokom perioda monitoringa, Fondovi su podržali 54 inicijative usmerene na isto toliko lokalnih problema koji su na taj način rešeni. To ukazuje da su članovi odbora Divac omladinskih fondova, a uz sticanje potrebnih veština i ostali mladi, spremni da učestvuju u donošenju važnih lokalnih odluka. Uključivanje mladih u donošenje lokalnih odluka je uključivanje mladih u lokalni razvoj. Razvoj se i gradi usvajanjem i primenom odluka. Međutim, ukoliko su mladi uključeni u donošenje odluka oni se aktivnije uključuju u lokalnu zajednicu čime se garantuje njen opstanak. Preporuka da se mladi uključe u proese donošenja odluka na lokalnom nivou vodi ka još jednom benefitu, a to je olakšano odgovaranje na specifične potrebe različitih grupa. Naime, otvorenošću organa lokalne vlasti i uključivanjem mladih obezbeđuje se rešavanje potreba značajnog dela stanovništva. Drugim rečima, ne samo da se pospešuje omladinski aktivizam nego se utiče i na druge segmente, poput sporta, kulture, zaštite životne sredine jer su omladinske inicijative usmerene na ove teme. Ovu preporuku je moguće realizovati kroz uključivanje mladih u procese donošenja odluka o raspodeli sredstva koja su na raspolaganju opštini a namenjena su mladima.

Srodno tome, a takođe u cilju doprinosa održivosti omladinskog aktivizma, iskustva projekta Divac omladinski fondovi mogu značajno da doprinesu razvoju lokalnih

omladinskih politika nezavisno od toga da li se u njima osniva DOF i formira njegov odbor. Opštinama stoji na raspolaganju i rešenje u okviru kog se na bilo koji drugi način formira odbor sastavljen od mladih koji mogu da odlučuju o sredstvima za realizaciju Lokalnih akcionih planova za mlade. Uključivanjem mladih, a to pokazuju i prvi efekti projekta Divac omladinski fondovi, postiže se usmerenija distribucija sredstva namenjenih mladima, veći aktivizam među mladima, kao i raznolikost programa za mlade.

Ojačati

Ova preporuka se odnosi na prikupljanje sredstava namenjenih Fondovima. Monitoring rada Divac omladinskih fondova u prvih pet, tzv. pilot opština pokazao je da su mladi sa relativnom lakoćom prikupili neophodna dodatna sredstva od lokalne privrede. Uz naučene lekcije i dodatne veštine mladi potencijalno mogu da prikupe sredstva za inicijative direktno od lokalne privrede čime bi se omladinski aktivizam u lokalnoj zajednici učinio održivim. Važno je naglasiti da su lokalni privrednici pružili četiri puta veću finansijsku podršku DOF inicijativama nego što su uobičajeno pružali. Konkretnije, na osnovu istraživanja lokalnih potreba sprovedeno s početka realizacije projekta Divac omladinski fondovi, prosečna suma koju su omladinskim akcijama donirali lokalni privrednici je bila 10.000 dinara, a prosečna podrška DOF inicijativama je nešto veća od 40.000 dinara. S idejom da podrška privrede u budućnosti bude još veća, preporučuje se postepeno umanjivanje procenta koji obezbeđuje „Fondacija Ana i Vlade Divac“ a da se shodno tome povećava suma koju daje lokalna privreda. Zahvaljujući ovome, mladi će biti osnaženi da preduzimaju slične inicijative i van ciklusa DOF grantova, a u krajnjem to poboljšava kvalitet života mladih u lokalnoj zajednici.

Značaj povećanja podrške lokalne privrede moguće je prikazati na dva načina. Prvi: Zahvaljujući podršci lokalnih preduzeća i privrednika, mladi bi mogli samostalno da realizuju 22 of 54 inicijative. Ili obrnuto: Na prvi konkurs Divac omladinskih fondova podneto je 98 predloga, a odabrano 54. Podržano je, dakle, oko 55% od ukupnog broja podnetih predloga projekata, a sa stanovišta pružanja podrške mladima, rast ovog procenta uslovljen je rastom podrške privrede.

Imati meru!

Ova preporuka se ne odnosi samo na uvek preporučljivu umerenost u svemu, već i na potrebu za stalnom evaluacijom. Konkretnije, preporuka glasi: Uvesti kriterijume za kontinuiranu periodičnu evaluaciju koju će sprovoditi odbori Divac omladinskih fondova. Evaluacija bi trebalo da se sprovodi nakon pokretanja ciklusa dodele grantova omladinskim inicijativama i merila bi: broj pristiglih prijavi, broj odobrenih projekata, broj uključenih mladih, ukupnu sumu dodatnih doprinosa, kao i druga slična merila.

Takođe, preporuka „Imati meru“ odnosi se i na potrebu da se sprovede redovne procene i mapiranja lokalnih potreba mladih. Ove procene bi mogli da sprovede članovi lokalnih odbora Divac omladinskih fondova. Na ovaj način pratiće se i kvalitativni indikatori uticaja Fondova na kvalitet života mladih.

Pohvaliti

Ova preporuka ukazuje na potrebu za kreiranjem pozitivne klime za dalji razvoj omladinskog aktivizma kojim upravljaju mladi. Prepruka je višeznačna i odnosi se na različite aktere.

Da bi se pozitivno i podsticajno uticalo na lokalnu privredu, preporučuje se sprovođenje aktivnih mera usmerenih ka preduzećima i privrednicima. Opštini je na raspolaganju više mehanizama čiji izbor može da zavisi od lokalnih uslova.

Ustanoviti nagrade za odbore koji postignu primetne rezultate u bilo kojoj od značajnih kategorija sa stanovišta merenja efekata (uključivanje najvećeg broja mladih, prikupljanje najvećeg procenta sredstava iz dodatnih izvora, najviše prikupljenih predloga projekata, najviše odgovara na procenu lokalnih potreba i slično). Takođe, mogu se ustanoviti i pojedinačne nagrade za projekte koji se istaknu u gore navedenim i njima sličnim kategorijama.

Fondacija „Ana i Vlade Divac”

Ilije Garašanina 53a
11 000 Beograd, Republika Srbija

Tel/fax: +381 11 33 41 755

www.stvarnovazno.org
www.fondacijadivac.org

E-mail: hod@divac.com

Ovaj dokument nastao je uz finansijsku pomoć Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) preko Instituta za održive zajednice (ISC). Izneti stavovi predstavljaju isključivo stavove autora i nužno ne predstavljaju stavove Balkanskog fonda za demokratiju, Nemačkog Mašralovog fonda, ISC-a, USAID-a ili Vlade SAD-a.